

Reactie Netwerk Auteursrechten Informatiepunten-hbo op DSM-richtlijnvoorstel

Datum: 30 november 2016

Deze reactie is geschreven namens het Netwerk van Auteursrechten Informatiepunten in het hbo (NAI-hbo), waarin de bibliotheken van alle hogescholen samenwerken ter ondersteuning van de diverse auteursrechtelijke vraagstukken die bij onderwijsinstelling op dagelijkse basis spelen. Het NAI-hbo is, samen met de Vereniging Hogescholen, verantwoordelijk voor de huidige invulling van de afspraken tussen het hbo en het Nederlands Uitgevers Verbond – vertegenwoordigd door Stichting PRO – in de zogenaamde readerovereenkomst.

De Auteursrechten Informatiepunten van de hogescholen hebben, onder andere, als doel om binnen de restricties van de huidige onderwijsexceptie, docenten te adviseren in het correct gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken ter toelichting bij het onderwijs.

Het verheugt ons dat de Europese Commissie in haar DSM-richtlijnvoorstel een uitbreiding van de onderwijsexceptie voorstelt die de restricties bij het gebruik van digitale content ter toelichting bij het onderwijs moet verminderen. Daartoe dragen we suggesties aan ter verbetering van het DSM-richtlijnvoorstel. Graag bedanken we het kabinet en de betrokken ministeries voor de mogelijkheid om op dit richtlijnvoorstel te reageren.

Deze reactie beperkt zich dan ook tot de voorgestelde onderwijsexceptie uit het DSM-richtlijnvoorstel voor gebruik van digitale (gedigitaliseerde) werken ter toelichting bij het onderwijs (artikelen 14 t/m 17).

De Auteursrechten Informatie Punten en bibliotheken van het hbo herkennen de noodzaak tot verduidelijking van de onderwijsexceptie voor digitale toepassingen en online vormen van onderwijs die thans voor veel discussie en rechtsonduidelijkheid zorgen. We onderschrijven de ruimere formulering uit artikel 16 *“Het gebruik van de werken of andere materialen overeenkomstig de uitzondering of beperking mag alleen plaatsvinden in het kader van onderwijs- en leeractiviteiten die onder de verantwoordelijkheid van onderwijsinstellingen vallen, ook tijdens examens, en dient beperkt te blijven tot hetgeen noodzakelijk is voor het doel van deze activiteiten”*. In de huidige praktijk geldt voor zowel papier als digitaal een korte overname waarbij docenten beperkt zijn tot het gebruik van 8000 woorden bij tijdschriftartikelen en 10.000 woorden uit boeken. Met als gevolg dat voor zeer veel docenten niet de kwaliteit van het onderwijsmateriaal (en daarmee dat van hun onderwijs) leidend is maar de kwantiteit die ze mogen gebruiken.

De Auteursrechten Informatie Punten en bibliotheken van het hbo bepleiten dan ook dat de huidige restrictie van overnames van ‘korte delen’ komt te vervallen en wordt vervangen door de combinatie van de in artikel 16 voorgestelde ‘fair use’ van hetgeen noodzakelijk wordt geacht voor het onderwijs en de authenticatieprocedures die de toegang tot dit materiaal beperken tot degenen die het onderwijs volgen.

M.b.t. de eventuele koppeling tussen de onderwijsexceptie en licensering van content van uitgevers met een gebruiksrecht voor het onderwijs (artikel 17) constateren we dat hier grote voorzichtigheid moet worden betracht. De hogeschoolbibliotheken onderhandelen, verenigd in het Samenwerkingsverband Hogeschoolbibliotheken (SHB), samen met SURF al sinds 2002 met uitgevers om tot overeenkomsten te komen waarin een licentie (gebruiksrecht) voor het onderwijs geregeld is. Slechts weinig uitgevers staan een werkbaar en adequaat gebruiksrecht toe aan het onderwijs en gebruiken hun monopoliepositie, mbt de content die zij leveren, om zowel inkomsten uit de overeenkomst als uit de opdrachten voortvloeiend uit de readerovereenkomst te genereren.

Het is de zorg van het NAI-hbo dat, indien gekozen wordt voor het voorrang verlenen aan licenties, dit gaat leiden tot het verplicht aan moeten gaan van nieuwe en dure licenties waarbij de uitgevers als monopolisten eenzijdig de voorwaarden bepalen.

Hoewel onderwijsbibliotheken eveneens streven naar het in licentie nemen van content die ten behoeve van onderwijs (en onderzoek) nodig is, moet dit niet op gespannen voet gaan staan met een onderwijsexceptie die gericht is op het kunnen gebruiken door docenten van werken ter toelichting bij het onderwijs *zonder* dat daar toestemming middels een licentie voor nodig is. Een verplichting om licenties aan te gaan schaadt ons inziens de doelstelling van de voorgestelde onderwijsexceptie om het gebruik van digitale en gedigitaliseerde werken ter toelichting bij het onderwijs te stimuleren.

Omwille van het belang van kwalitatief onderwijs vragen wij de Nederlandse regering om zich sterk te maken voor verbetering van het DSM-richtlijnvoorstel op de bovengenoemde punten.

Hoogachtend,
namens het Netwerk Auteursrechten Informatiepunten-hbo
Raymond Snijders (rgj.snijders@windesheim.nl) en Sarah Coombs (s.k.coombs@saxion.nl)